

Herwig Wolfram, *Tassilo III. Höchster Fürst und niedrigster Mönch*. Regensburg: Verlag Friedrich Pustet, 2016, 143 strani.

Slovenskim zgodovinarjem dobro poznani avstrijski medievist Herwig Wolfram nas je razveselil še z eno knjigo s področja, ki ga pozna kot malokdo: zgodnj srednjeveške zgodovine obdonavsko-alpsko-jadranskega prostora. Tokrat je napisal biografijo o zadnjem gentilnem knezu Bavarcev, Tasilu III. iz dinastije Agilulfingov. Biografije so med zgodovinarji priljubljena literarna zvrst ne samo za pripovedovanje zgodb o svojih junakih, ampak tudi za prikaz obdobj in razumevanje časov, v katerih so živeli. Še zlasti velja to v primerih, kot je tudi Tasilov, da so viri na podlagi katerih bi lahko podrobneje opisali njihove *res gestae* precej skromni in za nameček še suhoparni. Wolfram, ki mu izkušenj s pisanjem biografij ne manjka, saj je leta 2000 objavil obsežno in odlično biografijo o Konradu II., »cesarju treh kraljestev«, nas tudi tokrat ni razočaral. Njegovo odlično poznavanje bavarske zgodovine in tudi zgodovine Tasila III., o katerem je v različnih kontekstih že večkrat pisal, ter – nič manj pomembno – njegov izvrsten pripovedni slog sta rezultirala v knjižici, v kateri bo bralec našel pritegujočo pripoved o vzponu in padcu nekega kneza, o času in okolju v katerem je živel, ter o deželah in ljudeh, katerim je vladal.

Tasilovo biografijo sta zaznamovali predvsem dve stvari. Bil je, prvič, pripadnik dinastije Agilulfingov, ki je imela celo v bavarskem gentilnem pravu kodificirano ekskluzivno pravico do vojvodske oblasti na Bavarskem in nad Bavarci, kar je opredelilo njegovo življenje. In drugič, kot nečak Pipina Malega in bratranec Karla Velikega je bil tesno sorodstveno povezan s frankovskimi Karolingi, ki so zapečatili njegov konec kot tudi konec njegove rodbine. Njegova izsiljena vazalna podreitev Karlu Velikemu leta 787, njegova odstavitev v Ingelheimu naslednje leto in njegova dokončna odpoved vladarski oblasti na Bavarskem v Frankfurtu leta 794, ki se ji je, preden je skupaj s svojo celotno družino dokončno izginil za samostanskimi zidovi, odrekel tudi v imenu svoje rodbine, so najboljše dokumentirane epizode iz njegove življenja, ki pa jih je frankovsko zgodovinopisje retrogradno in v zmagovalni maniri stiliziralo po svojem okusu in potrebi. Na drugi strani ne vemo praktično ničesar o mladosti tega leta 741 rojenega kneza, kar je – če se le spomnimo Einhardove biografije Karla Velikega – sploh bila ena od značilnosti tedanjega časa, ko mladost ni bila ravno nekaj, vredno spomina. Oblast na Bavarskem je Tasilo formalno nastopil leta 748, ko je umrl njegov oče Odilo, ki si je že pred poletjem 743 z zmago nad Avari uspel podrediti Karantance pod njihovim

knezom Borutom. Dejansko pa je zavladal bodisi leta 753, ko je po bavarskem pravu z dvanajstimi leti postal polnoleten in je bil odpuščen iz skrbništva, bodisi leta 756/757, ko je s petnajstimi leti postal polnoleten po frankovskemu kraljevskemu pravu in kot trdi frankovsko zgodovinopisje, ko naj bi – povsem anahronistično za tisti čas – kot vazal tudi že položil fevdno prisego Pipinu in njegovima sinovoma Karlmanu in Karlu (Velikemu). Najkasneje leta 764 se je poročil z Liutpric, hčerko leta 774 odstavljenega zadnjega langobardskega kralja Desiderija, kar ga je dodatno umestilo v vrste knežje opozicije proti frankovskim Karolingom in njihovi ekspanzionistični politiki. Vrhunec svoje moči je Tasilo III. dosegel v poznih šestdesetih in sedemdesetih letih 8. stoletja, ki jih označuje njegov monarhičen, kraljevskemu primerljiv položaj, nato pa so se nad njim že začeli zgrinjati temni oblaki v podobi njegovega bratranca Karla Velikega, kateremu je pri izključitvi Tasila asistiral tudi papež in ki so se končali z osebno, družinsko in rodbinsko-dinastično katastrofo. V čas njegovega vladanja spada tudi začetno, z vzponi in padci povezano obdobje pokristjanjevanja v podrejeni Karantaniji, ki ga je Tasilo zaznamoval nič manj pomembno kot salzburški škof Virgil, njegov pokrajinski škof Modest in karantanski knez Hotimir. Prav za potrebe karantanskega misijona je namreč leta 769 ustanovil na bavarsko-karantanski meji samostan v Innichenu in tri leta kasneje z neposredno vojaško intervencijo v Karantaniji, ki je sploh njegov edini vojaški triumf, odločujoče premagal karantansko protikrščansko opozicijo in s tem dokončno začrtal religiozno bodočnost tega slovanskega ljudstva.

Herwig Wolfram nas v svojem prikazu suvereno vodi skozi omenjene in seveda tudi druge etape Tasilovega življenja, ki jih je znal vešče vpeti v širše dogajanje, visoko politiko, diplomatične igre in vojaško pozicioniranje in kjer bo tudi specialist našel kakšno novo informacijo iz sicer dobro poznanega in skrbno prečesanega pisnega izročila, predvsem pa pogled na Tasila, njegovo dobo in njegovo okolje iz kakšne nove perspektive. Del Wolframovega prikaza je tudi oris Bavarske v Tasilovem času, njenih naravnih in človeških resursov, pri čemer mu je kot izhodišče posrečeno služila »hvalnica deželi« freisinškega škofa Arbea v njegovem okrog leta 770 napisanem življenjepisu svetega Emerama. Na drugi strani mu je *Lex Baiwariorum* služil kot izhodišče predstavitve socialne strukture bavarske družbe, ki je bila tako kot ostale tistega časa v etničnem oziru v osnovi polietnična. Pod Tasilovo oblast so bili združeni tako germanski in romanski kot tudi slovanski prebivalci Bavarske, ki se je v svojem največjem obsegu raztezala od Bozna/Bolzana na Južnem Tirolskem ter Karavank na jugu do Nordgaua severno od Donave pri Regensburgu ter od izvirov Adiže/Etscha in reke Lech na zahodu do Aniže in karantanske Mure in Drave na vzhodu. Knjigo zaključujejo poglavja o (institucionalnih) orodjih in vzvodih Tasilove oblasti, o bavarski cerkveni in samostanski pokrajini v njegovem času, ki jo je Tasilo kot ustanovitelj nekaterih pomembnih samostanov bistveno sooblikoval, ter o Tasilovem »življenju po smrti« v zgodovinskem spominu, kjer se je o njem po drugi svetovni vojni oblikovala pozitivnejša slika, čeprav se stigme nezvestega izdajalca, ki mu jo je ukrojilo frankovsko zgodovinopisje v potrebi legitimirati njegovo odstavitev, vendarle ni uspel povsem rešiti.